

KÖZGAZDASÁG.

A fővárosi új kölcsön árnyékában.

* * *

Budapest székesfőváros e hó 2-án új kölcsön felvételére kötött szerződést Berlinben a Drezdai Bankkal. E szerződés tartalma és feltételei szomorú árnyéket vetnek gazdasági életünkre. A kölcsön 158.000.000 koronát tesz ki. Elhelyezésében részt vesz a drezdai bank koncernjével, a Schweizer Bankverein, egy németalföldi bank és a fővárosi bankok közt a Magyar

Általános Hitelbank, a Kereskedelmi és a Hazai bank. A kamatosítás $4\frac{1}{2}\%$ -ot, a netto árfolyam 86% -ot tesz ki. Az új kölcsönből 82 millió koronát a főváros függő adósságok visszafizetésére használ föl, melyből 57 millió ez év június 4-én, 25 millió a jövő év április 15-én esedékes. A főváros tartozik a kibocsátott összegből 8 millió koronát saját alapjai részére átvenni. Az egész kölcsönoperáció révén tehát a fővárosnak 48 millió korona készpénz fog rendelkezésére állani.

A főváros által felvett kölcsön nem esik ugyanazon szempont alá, mint az állami kölcsönök. E feltételek nem gyakorolnak tartós befolyást a pénzügyi piacra s a kamatláb-viszonyokra. De élénken visszautkrözi e kölcsön, hogy miképpen értékeli a német pénzügy a főváros speciális gazdasági viszonyait és hitelét. A nagyvárosok hitelét a politikai mozzanatok nem igen befolyásolják s az ilyen természetű kölcsönök, mint a város fejlesztésére szolgáló eszköz jönnek számításba. Már ezen szempontból a főváros új kölcsönfeltételeit kedvezőtelennek kell minősíteni. Más alkalommal utaltunk arra, hogy a német városok a mai viszonyok közt is elég kedvezően fedezhetik a városfejlesztéshez szükséges befektetéseket. Nemcsak a nagy központok, hanem a középterjedelmű városok is a magyar fővárosénál lényegesen kedvezőbb feltételek mellett jutottak mostanában kölcsönökhöz. Így Königsberg városának a napokban kibocsátásra kerülő 4% -os kötvényei $94\frac{80}{100}$ -as árfolyammal kerülnek forgalomba. Budapest hitele az utóbbi évek folyamán egyre hanyatlott. 1910-ben a 4% -os kötvényeket Londonban $91\frac{1}{2}\%$ -on adta el a közvetítőknek s ezektől a közönség kezébe $95\frac{1}{4}\%$ -on jutottak. Az 1911-iki párisi kötvénykibocsátás $90\frac{56}{100}$ -on történt. A közvetítők 95% -os kurzuson adtak tul a kötvényeken. Tagadhatatlan, hogy a hitelnek ebben az újabb értéklésében a főváros pénzügyi gazdálkodásának elitelése foglaltatik.

A főváros pénzügyi gazdálkodásának egyik legfontosabb ágazatában, építési programjában csakugyan nélkülözzük a rendszerességet. Tuláságos nagy tőkéket köt le bérházak építésére. A fővárosnak egyelőre arra kellene szoritkoznia, hogy csak saját közegei bérlakásairól gondoskodjék. Az új kölcsön súlyos kamatterhének vagy túlzott magas labbérek, vagy pedig kamatvesztések lesznek a következményei. A közlekedésügy terén a közelmúltban 28 millió koronát fektetett be a főváros részvényekbe. A főváros közgyűlése akkor ezt a lépését azzal indokolta, hogy e rendszabály a főváros döntő befolyását biztosítja a közlekedési kérdésekben. Az eredmény e téren elmaradt. Féltrendszabályok a sikert nem biztosítják. Azt a befolyást, amelylyel a főváros ma rendelkezik s amelyet sok millió tőkevesztést magában rejtő tranzakció segélyével szerzett meg, enélkül is, tisztán hatóságijogositványa alapján gyakorolhatná. Különben éppen a közlekedési eszközök tekintetében a főváros szerződésileg biztosította magának azt a lehetőséget, hogy bármilyen tőkebefektetés, vagy közbeeső tranzakció nélkül, a kikötött megváltási módozat segélyével a közlekedési vállalatok egészének birtokába juthat. Az autobusz-kérdés megoldásánál az elég drágán szerzett tapasztalatokat kellene hasznosítania a fővárosnak.

A kölcsön ügyét a főváros március 4-iki közgyűlése tárgyalta s a kölcsöntervezetet egyhangulag jóváhagyta. Ez alkalommal Vázsonyi Vilmos kiemelte azt, hogy a fővárosi bankok részéről nem tapasztalható az a hazafias támogatás, mely az ő nézete szerint pl. a francia pénzcsoportok részéről észlelhető a francia városokkal szemben. Mi úgy véljük, hogy itt még üzleti érdek és a pesti pénzügyi gyengesége is közrehatott. A fővárosi pénzügyi intézetek, melyek rövid idő előtt valószínűs hadjáratot indítottak a betéti kamatláb leszállítására, szóval és cikkekben hirdetvén, hogy a közönséget biztatni kell fixkamatozású papírok vételére, amidőn kenyértörésre került a dolog, nem merték az obligót a kötvények egyharmadának átvételére sem vállalni. A kamatláb leszállítása csak a tőzsdéértékeknek szolgált. Módot adott a bankoknak arra, hogy lomha értékpapírjaikat a közönségre reátukmálják. A fővárosi nagy bankok tagadhatlanul nagy befolyást gyakoroltak Budapest lejtőre jutott pénzügyi politikájára. Már ebből a szempontból is erkölcsi kötelességük lenne most megtenni a fővárosi hitel érdekében mindazt, amit eddig tenni elmulasztottak. De mulasztás terheli magát a kormányt is, mert nem szabadna az ország fővárosát a kölcsön felvételében támasz nélkül hagynia. Ha a kormány a tengerbe dobott millióknak, a hajós-szubvencióknak 5 évi részletét a főváros területén függőben lévő építésekre és szabályozásokra használta volna fel, a törvényhozás egyhangu helyeslését nyerte volna meg a képviselőházban elhangzott alapos, jogos és sujtó bírálat helyett.

Az új kölcsönnek még oly feltétele is van, mely nyomasztóbban hat gazdasági fejlődésünkre, mint az alacsony kurzus és magas kamat. Élénken emlékeztet a Balkán-államok kölcsönöire. E részben idézzük a »Frankfurter Zeitung« következő sorait: «mint halljuk, a (német) kereskedelmi miniszter már hozzájárul az új kötvényeknek a német piacon való bevezetéséhez. Ez, ugylátszik, arra az ígéretre való tekintettel történt, melyet Budapest főváros adott, hogy a befektetések eszközlésénél, amelyek a kölcsöntőkéből fognak fedeztetni, a német ipar különös figyelembe fog vétetni. A F. Z. hozzáteszi, hogy ily körülmények között meg lehet barátkozni azzal a gondolattal, hogy egy külföldi kölcsön most ismét bejutott a német piacra.»

Ha igaz a Frankfurter Zeitung közlése, akkor éles világításban mutatja azt a kiméletlen uzsora-politikát, melyet a német pénzügy a magyar állammal s a magyar városokkal szemben is érvényesít. A német tőke nem elégszik meg gazdasági és politikai lekötöttségünkkel, de ugylátszik, arra is kihatározza kényyszer helyzetünket, hogy a német ipar hozzánk való invázióját jövőre intézményes biztosítékokkal is lehetővé tegye.

Ily feltétellel a fővárosi kölcsönöknél eddig nem találkoztunk s ezt a novumot határozottan el kell itélnünk. A magyar ipar fejlesztése érdekében a törvényhozás állandóan áldozatokat hoz, lemondott törvényes adójövedelmekről, hogy a munkáskezeknek az országban kerészetet biztosítson. Nem kívánunk most

foglalkozni a magyar iparpártolási politika egyes tévedéseivel s azzal, hogy e politika ürügye alatt a milliomos gyárak túlzott dődelgetésben részesülnek. De a főváros semmiképpen sem járt el helyesen, hogy ellentétben az ország törekvéseivel s ellentétben saját érdekeivel, a kölcsönpénzt jótészt a külföldi ipar foglalkoztatására szánta.

Hogy milyenek azok a nagy cégek, amelyekről szó lehet, azt könnyű megítélni, ha szemügyre vesszük a Dresdener bank érdekcsoportját. Ezek: első sorban az Allgemeine Electricitäts Gesellschaft Berlinben, a Deimler-cég motorgyára és a Felten és Guillaume-cég kábelgyára. Ez utóbbinak Magyarországon fiókgyára van, amely a Pesti Kereskedelmi Bank érdekcsoportjához tartozik. Mint üzlet, ugylátszik, szem előtt lebegett az autobusz-kérdés s a nagy földalatti vasut tervezete is. Az autobusz-ügy legközelebb dőlőre jut. A földalatti vasut nagyterjedelmű terve hosszú idő óta készen van. Mindkettő jó üzlet az építők és közvetítő bankok részére, ami abból is ki derül, hogy a földalatti vasuthálózatnál közel 80 millió korona finanszírozásáról van szó. Már most jegyezzük meg, hogy ezt a magyar iparra mért csapást nem enyhitheti az, hogy a külföldi szállítások magyar nevek és cégek igénybevételével fognak eszközöltetni s hogy egy konc a mi nagy bankjainknak is fog jutni. A vállalkozási haszon és munkabér azért mégis külföldre vándorol. A főváros az ország támogatását nagymérvben élvezi. Terjeszkedése és nagysága ólomsúlyként nehezedik a vidék fejlődésére. Joggal el lehetne várni, hogy az ország gazdaságpolitikai érdekeit a főváros is szem előtt tartsa.